

۲۰۱۸/۰۲/۲۴

انجنیر سلطان جان کلیوال

ملی یووالی څه ته وایي؟

دا یوڅه مشکل او یا هم ناشونی بریښي چې ملی یووالی ته یو حسابی اونه بد لیدونکی تعریف و مومو. خو داچې په طبیعت کی هیڅ شی په مطلقه خالصه توګه وجود نه لری او ټول شیان په نسبی توګه د څیړنی یا مطالعی لاندی نیول کیږی نو ملی یووالی هم همداسی یو شی دی چې باید په نسبی توګه یی تعریف کړو.

په عامو خبرو کی ډیر خلک داسی وایي چې : ملی یووالی د هغه ملت یا د هغه هیواد د خلکو په برخه کیږی چې ملی هوښیاری ولری. له همدی امله پخوا له دی چې ملی یووالی تعریف کړو او ویی پیژنو اړینه ده چې لومړی ملی هوښیاری تعریف او و پیژندل شی، ځکه د ملی یووال د پیژندنی د پاره ملی هوښیاری یو تر ټولو مهم او ضروری شرط دی.

په ملی هوښیاری باندی د پوهیدنی د پاره تر ټولو نورمال حالت دادی چې : درک کړو او وپوهیږو چې زموږ په شاوخوا او چار چاپیر کی څه تیریری او پېښی په څه ډول را منځ ته کیږی. نو ځکه وایي چې ملی هوښیاری ستا د ملت په وړاندی د یوه شخص، یوی ډلی او یوه بل ملت په تفکر، پلان او عمل باندی او هغه څه باندی پوهیدنی ته وایي چې ستا د ملت په هکله یی نورو ته وړاندی کوی.

په ځانګړی توګه په طبیی لحاظ هوښیاری دی ته وایي چې یو شخص احساس ولری، درک وکړلی شی او په یوه مشخصه زمانی مقطع کی بیدار وی، وپېښ وی ، په هغه څه باندی چې دده په اطراف کی واقع کیږی د پوهیدنی توان ولری او د متحرک ژوند خاوند وی.

کله چې د دی ذهنی توانمندی لرونکی شو چې بیداری د بی هوشی او د خوب له حالت څخه تفکیک کړو نو بیا به وکولی شو چې د ملی یووالی په تعریف او پیژندنی تر یوه حده پوری بری و مومو.

لکه چې مخکی مو و ویل چې ملی یووالی داسی کوم مشخص تعریف نه لری چې په هره زمانه کی د هری ټولنی د پاره وکارول شی، خو د ټولنیزو علومو ځنی پوهان لکه د امریکا په یوه پوهنتون کی استاده لورین کپلان Lorrain Kaplan ملی یووالی داسی راپېژنی: «ملی یووالی عبارت له هغه ګډ ژوندکولو څخه دی چې په یوه مشخصه جغرافیه کی د انسانانو بیلی بیلی ډلی چې یوه دبلې سره له ایټیکي، مذهبی، ژبني او نورو عاداتو له مخی توپیر لری، خو د یوه قرار داد (لکه اساسی قانون) له مخی په دی متفق شویدی چې په همدی حدوداتو کی به په متحده توګه ژوند کوی.»

په یوه هیواد کی د ملی یووالی په شتون سره ملی دولتونه د سیاسی گوندونو د پالیسیو پا ټاکلو سره د عمومی ټاکنو له مخی د ډیرو رایو د گټلو په اساس جوړیږی او دا ملی دولتونه بیا د خپلو ملی گټو د پاره د نورو سیاسی ډلو سره په گډه کار کوی او په دی توگه د ملی یووالی روحیه د ښو خدمتونو په نتیجه کی پیاوړتیا مومی. ملی دولتونه د خپل هیواد د خلکو د ساتنی، دهغوی د گټو دتامین، د هر اړخیز پرمختگ، ټولنیز عدالت د چلولو او د فردی حقوقو د ساتنی او ژغورنی مسؤلیت په غاړ اخلی. داسی دولت د خپلو خلکو خدمتگار دولت وی نه د خپلو خلکو په سر نازل شوی استبداد. داسی یو دولت د خپلی ټولنی یا هیواد د ټولو اتباعو د شریکو هلو ځلو د را جلبولو د پاره د گټورو ملی پرگرامونو د سرته رسولو او د خپلو خلکو د خدمت کولو ویاړ تر د لاسه کوی.

دا هم یو حقیقت دی چی تر اوسه د ټولی بشری نری په هیڅ هیواد کی داسی یو ملی یووالی نه دی لیدل شوی چی د هیواد ټول اتباع دی په یوه آواز د یوی ملی یا نریوالی موضوع په هکله د واحد نظر لرونکی وی. خو د دی د پاره چی د نظرونو په اختلاف سره په یوه هیواد کی د ملی یووالی اساسات له منځه ولاړ نه شی، نو د داسی موضوعاتو په وړاندی دسم دریځ نیولو د پاره هماغی ټولنی ته چی دا ملی دولت یی جوړ کړیدی مراجعه کوی او د ټولنی د خلکو د اکثریت رایو ته په درناوی سره نوموړی موضوع یا منل کیږی او یا هم ردیږی. دا هم یو حقیقت دی چی د هری موضوع د منلو یا نه منلو په هکله د ټول ملت رایو ته مراجعه کول هم اسان کار نه دی او ډیر وخت او ډیر مالی لگښت غواړی ، نو له همدی کبله د هیوادونو د وضعه شو قوانینو له مخی داسی موضوعات د وروستی تصمیم نیولو د پاره د ملت استازو او نمایندگانو ته چی معمولاً د ملی شورا گانو په چوکاټ کی کار کوی د نظر ورکولو د پاره محول کیږی او موضوع ته د ور داخلیدو او یا نه ور داخلیدو فیصله د ملت له همدی کور نه را وخی.

اوس زموږ هیواد له بده مرغه د نورو گڼو جدی ستونزو تر څنگ د «افغانی هیویت» د لرلو په هکله له یوی داسی ستونزی سره د څو تنو یا ډلود ضد ملی تحریکاتو له کبله مخامخ دی چی په لنډ راتلونکی کی د دی واحد ملک د ټوټه کیدو ویره چی د افغانانو د دښمنانو ډیره پخوانی آرزو او هیله ده هم ورسره شته، مخامخ دی ،او زموږ د ټولو ورونو افغان قومونو روښانفکرانو ته یی هم سرایت کړی او د افغانانو پوری مربوطی ټولی رسنی یی نیولی دی، نو ځکه موږ ته په کارده چی لاس تر زنی ورته کښیننو او هر څومره چی کولی شو خپلو خلکوته د ملی یووالی د ساتنی د پاره دملی هوښیاری په لرلو غږ وکړو او پری نږدو چی د گاونډی هیواد ایران او بل گاونډی پاکستان دښمنانه هلی ځلی د تل د پاره شنډی کړو. پای.